

EDUCAȚIA ANTREPRENORIALĂ A STUDENȚILOR ÎN OPINIA ANGAJATORILOR DIN DOMENIUL TEXTILE- PIELĂRIE

GHELBET Angela¹, BULGARU Valentina¹, GHEORGHÎȚĂ Maria¹,
SCRIPCENCO Angela¹, OBERȘT Ala¹

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

*Autor corespondent: Ghelbet Angela: e-mail angela.ghelbet@adm.utm.md

Abstract: The paper presents the results of the survey of employers in the textile-leather field regarding the need and quality of entrepreneurial education offered to students of the respective field. The survey aimed to identify the aspects from the perspective of entrepreneurs that can contribute to a greater or lesser extent to the formation of specific competencies, measured by emphasizing the spirit of entrepreneurship, initiative, self-employment, self-realization, increasing well-being, etc. The given study was carried out within the RO-MD Transfrontier Project "Collaborative entrepreneurial education". The result of the study draws attention to the sufficiency or insufficiency of the current effort made to form the perception of the entrepreneurial environment in the Republic of Moldova. In the same way, the opinion of employers in the field can be used in order to align the entrepreneurial educational offer with the needs of the real environment of the national economy.

Key words: entrepreneurial education, skills, competences, respondents, survey, textile-leather.

1. INTRODUCERE

Capitalul uman al tinerilor este un element semnificativ al forței de muncă pentru piața oricărei țări. Actualmente companiile acordă mai multă importanță calităților și atitudinilor personale ale candidaților la un post de muncă, cum ar fi: flexibilitate, calități antreprenoriale, responsabilitate personală, adaptabilitate, inovație, creativitate și, în general, o atitudine autodirijată și automotivată [1, 2].

Formarea competențelor antreprenoriale și spiritului de inițiativă la tineri este una din cele 9 competențe cheie specificate în Codul educației al RM. Politicile și strategiile în sistemul de învățământ național promovează educația antreprenorială la toate nivelele [3].

Atât pe plan național cât și internațional, în majoritatea țărilor preocupate de dezvoltarea economică durabilă, sunt abordate diverse aspecte legate de formarea competențelor antreprenoriale: perceperea importanței educației antreprenoriale de către tineri [4, 5], cum pot fi create mai eficient competențele antreprenoriale [6, 7], factorii care influențează inițiativele antreprenoriale ale tinerilor [8], relația dintre performanța firmei și competențele antreprenoriale [9].

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Pentru a realiza obiectivele cercetării s-a aplicat **metoda anchetei sociologice**,

prin intermediul sondajului statistic. A fost elaborat un chestionar care a cuprins 24 întrebări, printre care și trei întrebări deschise. Obiectul sondajului l-a constituit cerințele, accepțiunile și viziunile antreprenorilor locali (proprietari de microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii) din industria ușoară privind educația antreprenorială a studenților și în special privind abilitățile antreprenoriale necesare pentru a iniția și gestiona cu succes o afacere.

S-a apelat la eșantionarea stratificată aleatorie, care a permis selectarea unui eșantion „reprezentativ” din antreprenoriatul industriei ușoare. Criteriile de selecție a respondenților fiind: mărimea întreprinderii și tipul activității economice.

Volumul eșantionului reprezentativ s-a stabilit cu ajutorul relației W.G. Cochran, Taro Yamane, P. Mureșan [10], :

$$n = \frac{t^2 \times p \times (1 - p)}{\frac{N - 1}{N} \times d^2 + \frac{t^2 \times p \times (1 - p)}{N}}$$

unde:

n – volumul eșantionului;

N – volumul populației din care s-a extras eșantionul;

d – marja de eroare sau eroare maximă (în %);

t – parametru, ce depinde de probabilitatea de estimare sau nivelul de încredere „ p ” a rezultatelor pentru întreaga populație ($t = 1,96$ pentru $p = 95\%$, $t = 2,33$ pentru $p = 99\%$ etc.);

p – incidența fenomenului cercetat (probabilitatea, că fenomenul va avea loc) și, respectiv, $(1 - p)$ – probabilitatea lipsei fenomenului ($0 \leq p \leq 100\%$).

În cadrul prezentei cercetări a fost stabilită o probabilitate de garantare a rezultatelor cercetării de 95 %, deci a unui nivel de încredere de 0,05 și a unei marje de eroare de $\pm 5\%$. Astfel, aplicând formula de calcul indicată și luând în considerație că în ramura industriei ușoare numărul întreprinderilor active constituie 460 [11], dimensiunea eșantionului calculat a constituit 66 întreprinderi.

Sondajul de opinie s-a realizat prin metoda CAWI (tehnică de interviuare prin internet) cu ajutorul aplicației web gratuite Google Forms destinate colectării datelor. Chestionarul a fost expediat prin poșta electronică la 150 de întreprinderi din sectorul industriei ușoare fiind înregistrate răspunsuri de la 73 de IMM. Perioada de chestionare a fost 25.01.2022 -15.02.2022.

3. REZULTATE ȘI DISCUȚII

3.1 Caracteristica respondenților

Respondenții sondajului de opinie au constituit întreprinderi din 3 domenii de activitate: C14 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (71% din respondenți), C13 Fabricarea produselor textile (21% din respondenți) și 8% din respondenți – C15 Tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea încălțămintei și altele (fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor). În părți aproximativ egale au fost întreprinderi mijlocii, mici și micro, criteriul de clasificare fiind numărul de angajați. Majoritatea întreprinderilor (60%) au avut perioadă de activitate în sectorul industriei ușoare de peste 10 ani.

Persoanele care au răspuns la chestionar preponderent au fost *proprietarii sau coproprietarii întreprinderii* - 78%, aceștia specificând două modalități de bază de constituire a întreprinderii: afacere cu implicarea membrilor familiei – 44% din

respondenți și 42% au creat afacerea de sine stătător. Se poate de concluzionat că la lansarea propriei afaceri antreprenorii autohtoni preferă simplificarea administrării afacerii proprii, de aceea se bazează pe propriile forțe sau sunt sprijiniți de membrii familiei. Fiind întrebați despre experiența profesională la momentul inițierii afacerii s-a constatat că o mare parte de respondenți (40%) nu au avut experiență de activitate în domeniu, o treime au fost angajați în alte companii iar restul au fost membri ai unei echipe manageriale. Referitor la nivelul și domeniul de studii al antreprenorilor la momentul fondării întreprinderii s-a constatat că majoritatea au studii superioare (86%), după cum urmează: ciclul I, licență – 49% și ciclul II, masterat- 37%. Domeniile de formare profesională ale antreprenorilor respondenți sunt: economie – 44%, tehnologii de fabricare și prelucrare – 29%, inginerie în textile – 10%, drept- 7%, design vestimentar - 4% și altele-7%.

Angajatorii respondenți au menționat că actualmente una din probleme cu care se confruntă industria ușoară este lipsa resurselor umane și fluctuația înaltă a personalului. La întrebarea: Cât de des faceți angajarea noilor persoane? 67% au bifat opțiunea - de mai multe ori pe an. Printre principalele criterii la selectarea și angajarea tinerilor specialiști se numără rezultatele perioadei de probă (29%), experiența profesională (25%) și programul de studii absolvit (21%). Mai puțin importante pentru potențialii angajatori sunt stagiile de practică realizate, reușita academică a candidatului la programul absolvit precum și altele criterii, însumând o pondere de 24% (figura 1).

Figura 1: Care sunt criteriile dumneavoastră pentru angajarea tinerilor specialiști?

3.2. Abilități și competențe antreprenoriale necesare în opinia respondenților

Analiza importanței abilităților și competențelor antreprenoriale pentru lansarea și gestionarea afacerii a arătat că din lista de 20 opțiuni incluse în chestionar respondenții au acordat calificativul „foarte important” la 13 opțiuni cu o pondere de 50% și mai mult care includ: abilități de luare a deciziilor (77%), abilități de lucru în echipă (70%), abilități de soluționare a problemelor (67%), cunoștințe specializate (tehnologia de fabricație, elaborarea tiparelor, cunoașterea materialelor) - 64%, gestiunea timpului (64%), abilități de leadership (64%), deschiderea pentru cunoștințe noi (64%), abilități de negociere și colaborare (63%), abilități antreprenoriale (56%), gestiunea finanțelor (53%), gestiunea riscurilor (53%), abilități de comunicare scrisă, verbală, interpersonală (52%) și gestiunea conflictelor (52%) (figura 2).

Ponderea medie a calificativului „important” pentru lista propusă constituie 37,7%. Printre abilitățile și competențele ce au acumulat o valoare mai mare decât media stabilită se întâlnesc ca fiind „importante,, următoarele: deschiderea pentru cunoștințe noi (49%), abilități de negociere și colaborare (49%), gestiunea timpului (45%), abilități de leadership (44%), abilități de lucru în echipă (44%), abilități antreprenoriale (44%), competențe lingvistice (cunoașterea limbilor străine) – 42%, gestiunea riscurilor (42%), gestiunea bazată pe rezultate (41%), abilități TIC (41%) și abilități de comunicare scrisă, verbală, interpersonală (40%).

Cea mai mare pondere a calificativului „parțial important” a fost atribuită pentru abilități și competențe ce țin de conștientizarea culturală și comunicarea interculturală (22%), competențe lingvistice (cunoașterea limbilor străine) – 16% și abilități în domeniul TIC (8%).

Ponderea medie a calificativului „nu este important” pentru lista propusă constituie 2,9%, printre acestea cea mai mare valoare a fost atribuită abilităților de deschidere pentru cunoștințe noi (7%), conștientizarea culturală și comunicarea interculturală (5%) și gestiunea bazată pe rezultate (5%).

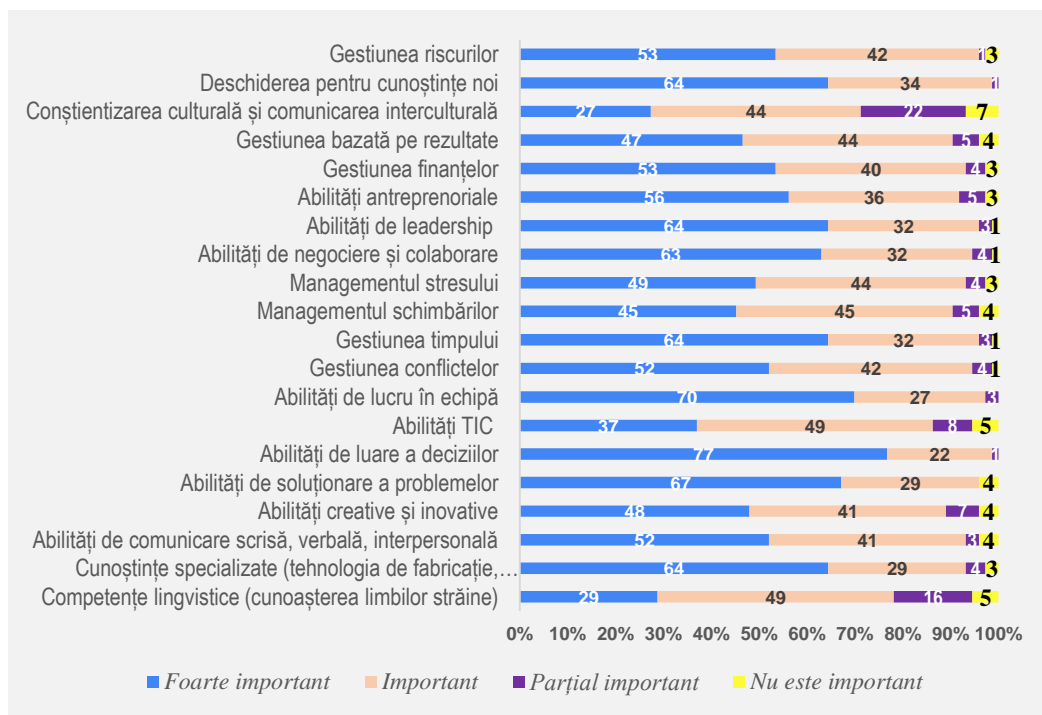

Figura 2: Cât de importante sunt următoarele tipuri de abilități și competențe în lansarea și gestionarea afacerii Dvs.?

3.3. Cunoștințele necesare privind antreprenoriatul în opinia respondenților

Analiza ponderii nivelului de importanță pentru un antreprenor a domeniilor cunoștințelor profesionale ne-a permis să evidențiem că dintr-o listă propusă din 11 opțiuni, respondenții au acordat calificativul „foarte important” cu o valoare medie peste 40% la disciplinele Economia întreprinderii (55%), Managementul de producție (55%), Managementul calității (52%), Marketing (51%), Organizarea și normarea muncii (48%), Cultura organizațională (42%) și Tehnologii Informaționale și Comunicare (41%)

Ponderea medie a calificativului „important” pentru lista propusă constituie 45,5% și include domeniile de Drept (68%), Tehnologii Informaționale și Comunicare (53%), Limbi străine (52%), Contabilitate (49%), și altele - 44%.

Cea mai mare pondere a calificativului „parțial important” a fost atribuită pentru Altele (19%), Cultura organizațională (15%), Limbi străine (15%), Drept (12%), Contabilitate (11%) și Organizarea și normarea muncii (10%).

Ponderea medie a calificativului „nu este important” pentru lista propusă constituie 4%, printre acestea cea mai mare valoare a fost atribuită cunoștințelor în domeniile Economia întreprinderii (3%), Altele (16%), Limbi străine (4%) și Drept (4%) (figura 3).

Este de menționat faptul că respondenții nu au specificat selectând opțiunea „Altele” ce domenii de cunoștință îi preocupă, ceea ce nu a permis analiza mai detaliată a acestei categorii de răspunsuri.

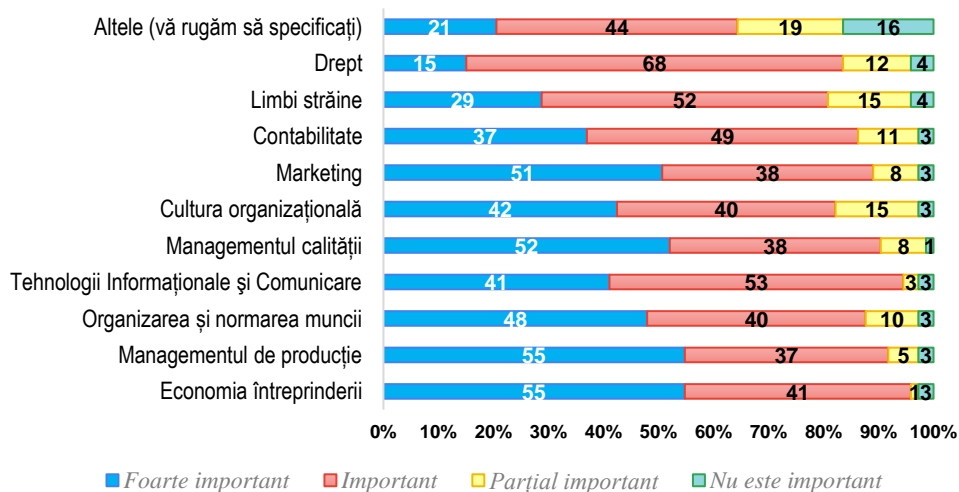

Figura 3: În opinia Dvs. cât de important este pentru antreprenor cunoștințe în următoarelor domenii?

3.4. Opinii privind implementarea educației antreprenoriale

Considerațiile privind necesitatea creării unui parteneriat temeinic dintre mediul de afaceri și sistemul educațional pentru dezvoltarea profesională antreprenorială a

studentilor a arătat că mai bine de 96% respondenți sunt adepții acestei modalități de abordare a problemei.

Datele sondajului arată că respondenții pledează pentru diverse modalități de implementare a educației antreprenoriale în formarea profesională a studenților în domeniul textile și pielărie. Cei mai mulți, aproape 35% susțin ca aceasta poate fi implementată în cadrul unui *curs specializat*. Totodată, 30% din respondenți sunt pentru introducerea unui *curs obligator*. Aproximativ aceeași pondere dețin celelalte modalități de implementare a educației antreprenoriale, și anume prin *seminare și training-uri practice* (20%) și ca *curs la liberă alegere* (15%).

Rezultatele răspunsurilor oferite de către respondenții chestionarului, la cele mai pertinente subiecte care trebuie incluse în curriculum disciplinar universitar pentru pregătirea antreprenorială, ne arată că o pondere de aproximativ 20% a fost atribuită subiectelor ce țin de cercetarea pieței (23%), gestiunea eficientă a afacerii (22%), stabilirea relațiilor cu potențialii parteneri (19%) și inițierea și dezvoltarea afacerii (18%) (figura 4).

Totodată la categoria „Altele”, respondenții au reflectat următoarele subiecte importante în viziunea lor:

- ✓ să cunoască foarte bine procesul confecționării articolului cap-coada, utilajele;
- ✓ să poată determina costurile și analiza raportul preț : cost;
- ✓ stagii în condiții reale ale întreprinderilor cu bune practici.
- ✓

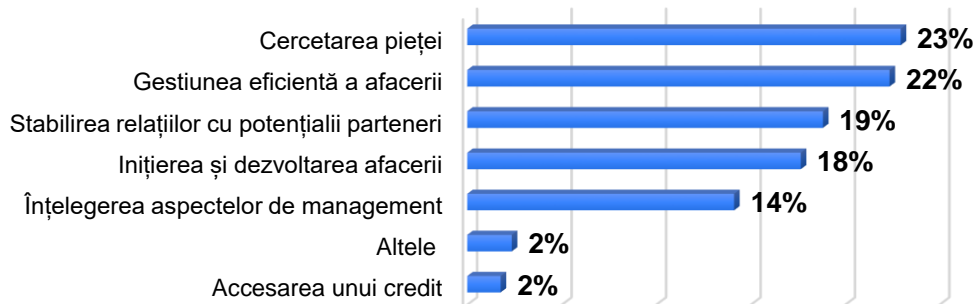

Figura 4: Vă rugăm să sugerați subiecte legate de antreprenoriat pe care le considerați mai pertinente pentru cursurile/ seminarele universitare

În vederea valorificării parteneriatului mediului academic cu cel de afaceri respondenții au fost întrebați: Sunteți dispus în viitor să colaborați cu instituțiile de învățământ superior în cadrul oricăreia dintre următoarele activități? (figura 5). Cele mai des selectate opțiuni din partea respondenților au inclus: Participarea la seminare / cursuri de formare menite să îmbunătățească competențele specializate ale studenților și absolvenților (63%), Asigurarea de stagii / instruire practice (66%), Participare la târguri educaționale (de exemplu, Zilele Carierei și Zile de informare) - 45% și Organizarea și implementarea proiectelor comune care vizează îmbunătățirea implicării antreprenoriale (45%).

De remarcat faptul că deschiderea mediului de afaceri pentru educarea antreprenorială a studenților va îmbunătăți considerabil pregătirea practică a viitorilor specialiști pentru sectorul industriei ușoare. Un rezultat regretabil care merită atenție este faptul că mai bine de 36% de respondenți au manifestat o reticență totală la acordarea de asistență financiară studenților (acoperirea totală sau parțială a taxelor de școlarizare, burse, etc.), precum și ne dorință de participare în procesele de dezvoltare și revizuire a programelor academice (25%). La fel un număr foarte mic de respondenți sunt pregătiți pentru acordarea Suportului pentru promovarea startup-urilor (mentorat, coaching) – 32%.

Rezultatele sondajului de opinie inspiră optimism în ceea ce privește deschiderea mediului de faceri pentru colaborare cu mediul academic în vederea formării unei forțe de muncă calificată pentru domeniul textile-pielărie. Pe de altă parte rămâne constantă marea îngrijorare privind deficitul, ca număr, al resurselor umane din cauza exodului tinerilor din țară.

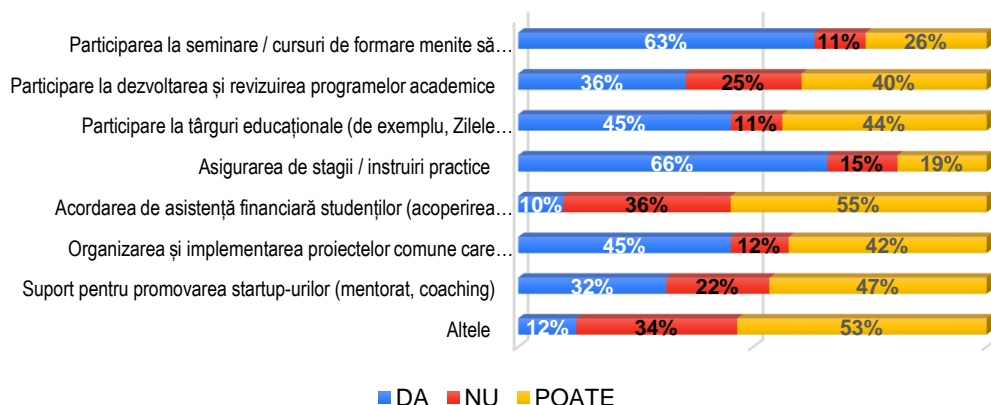

Figura 5: Sunteți dispus în viitor să colaborați cu instituțiile de învățământ superior în cadrul oricăreia dintre următoarele activități?

4. CONCLUZII

Contribuția sistemului de învățământ superior din R. Moldova la dezvoltarea unei percepții antreprenoriale în rândul societății este indiscutabilă. Actualmente î, fără implicarea activă a mediului de afacerii este practic imposibil să creăm premise pentru o dezvoltare durabilă a sectorului textile-pielărie.

Stabilirea și dezvoltarea parteneriatelor dintre mediul academic cu cel privat se recomandă a fi considerat un pilon de bază pentru asigurarea nivelului de competențe și abilități antreprenoriale și ingineresti. Menținerea interesului viu față de fenomenele mediului general care pot afecta activitatea actorilor domeniului privat, organizarea meselor rotunde, vizitelor reciproce, implicarea directă în procesul de studii prin oferirea locurilor pentru desfășurarea stagiilor de practică pentru studenți, organizarea conferințelor, asigurarea parteneriatelor multipartide pentru domeniul industriei textile dintre Departamentul de profil din cadrul UTM, Facultatea de Design, APIUS,

ZIPHouse – Inovations Fashion Hub și alte activități vor contribui la asigurarea pregătirii corespunzătoare a absolvenților programelor de studii.

Intensitatea conștientizării rolului formării antreprenoriale alături de formarea profesională ingierească se va cuantifica prin fenomene cum sunt auto-angajarea, auto-realizarea, lansarea și gestionarea reușită a afacerilor micro și mici, accesarea finanțării, inclusiv valorificarea oportunităților de participare la concursuri de granturi. Dar nu numai, pentru cei ce vor dori să se angajeze într-o companie: responsabilizare potrivit funcției deținute și conștientizare a proceselor economice și manageriale necesare gestiunii unei firme, a bunelor practici ce pot fi cu succes aplicate de către un angajat conștiincios, a reducerii fenomenului migraționist.

Aria abordării și direcțiile de formare antreprenorială va varia în funcție de fenomenele macro prezente pe piața Republicii Moldova. Prezența factorilor de risc actuali accentuează și evidențiază cadrul teoretizat al politicilor care nu pot asigura rezultatele scontate, iar caracterul practic nu poate fi valorificat decât în condiții de certitudine siguranță, stabilitate.

Recunoștință: Cercetarea a fost realizată în cadrul proiectului “Educație antreprenorială colaborativă”, code 2SOFT/1.1/1, Programul transfrontalier RO-MD 2014-2020, finanțat de UE.

5. Referințe

1. Richman, A. L., Civian, J. T., Shannon L. L., & Jeffrey, E. *The relationship of perceived flexibility, supportive work–life policies, and use of formal flexi- ble arrangements and occasional flexibility to employee engagement and expected retention. Community, Work and Family*, 2008, 11(2). doi: 10.1080/13668800802050350.
2. Casner-Lotto, J, & Barrington, L. (2006). *Are they really ready to work?: Employ- ers' perspectives on the basic knowledge and applied skills of new entrants to the 21st century U.S. workforce. Conference Board: Partnership for 21st Centu- ry Skills: Corporate Voices for Working Families: Society for Human Resource Management, US.*
3. VELIȘCO, N. *Politici de promovare a educației antreprenoriale -contribuție esențială la dezvoltarea economică a țării. In: Culegerea de lucrări a Conferinței Internaționale științifico-practică “Creșterea economică în condițiile globalizării”, Ediția a 15-a, Octombrie 15-16, 2021, Chișinău: INCE, 2022, pp.142-148.*
4. NOVAC, A., VINOGRADOVA, N. *Stimularea implicării tinerilor în antreprenariat prin intermediul educației antreprenoriale în Republica Moldova: Situația actuală și oportunități de îmbunătățire. In: Culegerea de lucrări a Conferinței Internaționale științifico-practică “Creșterea economică în condițiile globalizării”, Ediția a 15-a, Octombrie 15-16, 2021, Chișinău: INCE, 2022, pp.149-159.*
5. Dvorsky, J., Petrakova, Z., Zapletalikova, E., ROZSA, Z. *Entrepreneurial propensity index of university students. The cae study from the Czech Republic, Slovakia and Poland. In: Oeconomia Copernicana, 2019, 10(1), 173-192, doi:10.24136/oc.2019.009*

6. **CHRONAKI, V.** *Exploring entrepreneurial education trough extra-curriculum activities.* 2021,16th European Conference on Innovation and Entrepreneurship, [https://www.researchgate.net/search.Search.html?query=6.%09CHRONAKI%2C+V.
+Exploring+entrepreneurial+education+trough+extra-curriculum+activities.&type=publication](https://www.researchgate.net/search.Search.html?query=6.%09CHRONAKI%2C+V.+Exploring+entrepreneurial+education+trough+extra-curriculum+activities.&type=publication)
7. **PESHA, A., SHAVROVSKAYA, M., CAHA, Z.** *Comparative analisis of the level of development of entrepreneurial competencies among studens in Russia and the Czech Republic.* <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219002007>
8. **BILAN, Y., SIMONESCU, M., MENTEL, R., ROZSA, Z** *The role of education, individual and environmental factors in entrepreneurial initiatives: a microeconomic approach for the Czech Republic, Slovakia and Poland.* In: *Ekonomie a Management*, 2019 DOI: 10.15240/tul/001/2019-4-006
9. **MIKIC, M., SOPTA, M., HORVATINOVIC, T.** *The role of entrepreneurial education in the development of entrepreneurship.* In: DOI:10.725/EMC1802385M
10. **BULGARU, O.** *Aplicații statistice în cercetarea sociologică: Note de curs, USM, Departamentul de Sociologie și Asistență Socială. – Chișinău: CEP USM, 2018. – 146 p.*
11. *Banca de date statistice pentru sectorul industriei ușoare* www.statistica.md
12. **GHEORGHÎȚA, Maria, GHELBET, Angela, BULGARU, Valentina et al.** *The importance and necessity of entrepreneurial education for students within the textile and polygraphy faculty: research study.* In: *Journal of Social Sciences*. 2022, V. 5, N. 1, pp. 13-24. ISSN 2587-3490.